

Διάλεξη 7^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Έκθεση του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία μετά την επίσκεψή του στην Μολδαβία το 2012
 - i. 3ο τμήμα της έκθεσης: εσωτερικό νομικό πλαίσιο της ελευθερίας θρησκείας ή πεποίθησης
 - ii. Τμήμα της έκθεσης που αφορά την προνομιακή θέση της ορθόδοξης εκκλησίας της Μολδαβίας

Σκοποί ενότητας

1. Μελέτη της έκθεσης του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία για τη Μολδαβία

3^ο τμήμα της έκθεσης: εσωτερικό νομικό πλαίσιο της ελευθερίας θρησκείας ή πεποίθησης

Παράγραφος 13

Το εθνικό νομικό πλαίσιο της δημοκρατίας της Μολδαβίας προβλέπει μια ευρεία προστασία της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας:

- Το σύνταγμα του 1994 εγγυάται την ελευθερία θρησκείας (α. 31). Στο ίδιο άρθρο η δημοκρατία της Μολδαβίας ορίζεται ως κοσμικό κράτος στο οποίο οι θρησκευτικές κοινότητες και οι κρατικοί θεσμοί είναι χωρισμένοι. Το σύνταγμα επίσης προβλέπει ότι ο νόμος θα απαγορεύει και θα διώκει την παρακίνηση σε θρησκευτικό μίσος και διακρίσεις.
- Ο σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα ενισχύεται από την επικύρωση των διεθνών και περιφερειακών πράξεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε περιπτώσεις ασυμφωνίας μεταξύ εθνικών και διεθνών διατάξεων το σύνταγμα ρητά δίνει προτεραιότητα στο διεθνές δίκαιο.

Παράγραφος 14

- Ο νόμος για τα θρησκευόμενα και τα συνιστώντα μέρη τους του 2007 επαναλαμβάνει την κρατική δέσμευση για την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας και δίνει λεπτομερείς νομικές προϋποθέσεις σε ορισμένους τομείς:

διασαφηνίζει ότι η ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα αλλαγής θρησκείας ή κοσμοθεωρίας και ομολογίας ή εκδήλωσης των θρησκευτικών πεποιθήσεων ιδιωτικά ή δημόσια, ατομικά ή με άλλους, καθώς και το δικαίωμα μη ομολογίας θρησκείας.
- Ο νόμος αυτός επίσης δίνει προτεραιότητα στους διεθνείς κανόνες ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περίπτωση ασυμφωνίας.

Παράγραφος 15

- Ο νόμος του 2007 ρυθμίζει την ίδρυση και καταχώρηση (απόκτηση νομικής προσωπικότητας) των θρησκευμάτων και των συνιστούντων μερών τους.
- Ορίζει επίσης ότι η θρησκευτική μισαλλοδοξία, που εκδηλώνεται μέσω πράξεων που παραβιάζουν την ελεύθερη άσκηση θρησκευτικής λατρείας, και η επίκληση θρησκευτικού μίσους συνιστούν αδικήματα και θα πρέπει να τιμωρούνται σε συμφωνία με την υφιστάμενη νομοθεσία.

Παράγραφος 16

- Μια μελέτη από το υπουργείο δικαιοσύνης κατέληξε ότι το παραπάνω αναφερόμενο νομικό πλαίσιο μπορεί περαιτέρω να βελτιωθεί. Υπάρχει ανοιχτή διαδικασία αναθεώρησης του νόμου του 2007, προκειμένου να καθοριστεί ένα πιο ρητό νομικό πλαίσιο διασφάλισης της ελεύθερης άσκησης όλων των μορφών θρησκείας και της απόκτησης ενός πιο συνεκτικού νόμου εναντίον των διακρίσεων.
- Ο ειδικός εισηγητής προσβλέπει στη σύντομη υιοθέτηση ενός τέτοιου νόμου σε συμφωνία με το σχετικό διεθνές πλαίσιο.

Παράγραφος 17

- Ο ποινικός κώδικας περιέχει μερικές διατάξεις που σχετίζονται με την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας:
 - α. 346: για τις εκ προθέσεως πράξεις που αποβλέπουν σε παρακίνηση εθνικής, φυλετικής, θρησκευτικής εχθρότητας ή κοινωνικής διαφωνίας.
 - α. 222 για τη βεβήλωση των τάφων.
 - α. 77: η διάταξη ενός εγκλήματος που βασίζεται στο θρησκευτικό μίσος θα πρέπει να θεωρείται ως επιβαρυντική περίπτωση σε σχέση με την επιβολή ποινής.
 - διάφορα άλλα άρθρα που σχετίζονται με συγκεκριμένα εγκλήματα προβλέπουν πιο αυστηρές ποινές αν διαπράττονται με τη δικαιολογία του θρησκευτικού μίσους.
- Αυτό το νομικό πλαίσιο συμπληρώνεται από το α. 54 του κώδικα για τα διοικητικά εγκλήματα που αφορά την παραβίαση της νομοθεσίας για τα θρησκευύματα.

Παράγραφος 18

- Η Δημοκρατία της Μολδαβίας έχει υιοθετήσει ένα εθνικό σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα για την περίοδο 2010-2014. Ενώ το σχέδιο περιέχει μια γενική δέσμευση στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν περιέχει κάποια συγκεκριμένη αναφορά στην ελευθερία θρησκείας ή ελευθερίας.
- Ύστερα από την περίοδο ανασκόπησης, ο ειδικός εισηγητής αναμένει ότι τα στοιχεία που λείπουν για την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας, μπορούν να περιληφθούν και συνιστά όπως ληφθούν ρητά μέτρα σχετικώς στο αναθεωρημένο σχέδιο.

Παράγραφος 19

Αναφορικά με την περιοχή [Τρανσνίστρια](#) ή Υπερδνειστερία της Δημοκρατίας της Μολδαβίας

- Οι «αρχές» (όπως τις αναφέρει ο ειδικός εισηγητής) έχουν διακηρύξει την προσχώρηση τους στις κύριες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Το νομικό πλαίσιο σε αυτή την περιφέρεια περιλαμβάνει μια σειρά κανόνων που σχετίζονται με τα θρησκευτικά ζητήματα (υιοθετήθηκαν το 2009) που καθορίζουν, μεταξύ άλλων, πρόσθετες προϋποθέσεις για την καταχώρηση θρησκευτικών οργανισμών και προβλέπει μια δοκιμαστική περίοδο 10 ετών για τις θρησκευτικές κοινότητες από την ημερομηνία αρχικής καταχώρησης, κατά τη διάρκεια της οποίας, οι κοινότητες απαγορεύεται να ασκούν διάφορες μορφές δημόσιας επικοινωνίας, περιλαμβανομένης της διανομής εγγράφων ή εμφανίσεων στα ΜΜΕ. Ο εμφανής σκοπός αυτών των κανόνων είναι να διασφαλίσουν ότι η θρησκευτική κοινότητα είναι νομιμόφρων στην κοινωνία και να αποτρέψουν τον εξτρεμισμό.
- Αυτοί οι κανόνες προσβάλλουν το δικαίωμα στην ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας και έχουν ένα θεμελιωδώς αρνητικό αποτέλεσμα στην άσκηση άλλων δικαιωμάτων, όπως είναι η ελευθερία της γνώμης και έκφρασης. Σύμφωνα με νέους κανόνες το “υπουργείο δικαιοσύνης” είναι υπεύθυνο για τα ζητήματα καταχώρησης και μπορεί να εισάγει μια αξιολόγηση των θρησκευτικών κοινοτήτων η οποία μπορεί περαιτέρω να καθυστερήσει τη διαδικασία καταχώρησης.

Σύνοψη – σχολιασμός άρθρων 13-19

Ο ειδικός εισηγητής θεωρεί ότι:

1. Το σύνταγμα προστατεύει επαρκώς την ελευθερία
 2. Η πρόθεση της κυβέρνησης για την βελτίωση του νόμου του 2007 κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση
 3. Στο εθνικό σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα η κυβέρνηση παρέλειψε την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας και συνιστά να λάβει μέτρα σε αυτή την κατεύθυνση στο αναθεωρημένο σχέδιο
 4. Ζητήματα στην περιφέρεια Τρανσνίστρια: οι «αρχές» της, ενώ προσχώρησαν στις διεθνείς συνθήκες θέτουν εμπόδια στην απόκτηση νομικής προσωπικότητας. Έρχονται σε αντίθεση με τα διεθνή πρότυπα και στερούν βασικά δικαιώματα ελευθερίας γνώμης και έκφρασης.
- Ο ειδικός εισηγητής χαρακτηρίζει την Τρανσνίστρια περιφέρεια της Δημοκρατίας της Μολδαβίας. Η Τρανσνίστρια είναι *de jure* περιφέρεια από πλευράς δυτικών χωρών και όχι *de facto*. Από πλευράς Ρωσίας είναι και *de jure* ξεχωριστό κράτος. Είναι παρόμοια περίπτωση με το Κόσσοβο (που θεωρείται ανεξάρτητο κράτος από τη Δύση αλλά όχι από τη Ρωσία, στην περίπτωση της Τρανσνίστρια ισχύει το αντίστροφο).

Τμήμα της έκθεσης που αφορά την προνομιακή θέση της ορθόδοξης εκκλησίας της Μολδαβίας

Παράγραφος 28

- Σύμφωνα με το σύνταγμα η Δημοκρατία της Μολδαβίας είναι ένα κοσμικό κράτος στο οποίο η ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας είναι εγγυημένη για τον καθένα. Το σύνταγμα προβλέπει ίσα δικαιώματα για όλους τους πολίτες.
- Συγχρόνως όμως, ο νόμος του 2007 για τα θρησκευόμενα ρητά αναγνωρίζει την ειδική σημασία και τον ηγετικό ρόλο της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας, και αντιστοίχως της μολδαβικής ορθόδοξης εκκλησίας, στη ζωή, την ιστορία και τον πολιτισμό της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (α. 15, § 5)
- Η σημασία του ορθόδοξου χριστιανισμού στο παρελθόν και το παρόν της χώρας είναι ένα καλά θεμελιωμένο ιστορικό γεγονός. Από την προοπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όμως, το πρόβλημα είναι ότι η τυπική αξιολόγηση της ορθοδοξίας, σε ένα νομικό κείμενο, μπορεί εύκολα να θεωρηθεί ότι αποτελεί προνομιακή μεταχείριση μια θρησκευτικής παράδοσης, σε βάρος των αρχών της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων.

Παράγραφος 29

Από τα διάφορα ορθόδοξα θρησκευόμενα που υπάρχουν στη χώρα, η μητρόπολη Κισινάου και πάσης Μολδαβίας, που υπάγεται στο πατριαρχείο της Μόσχας, απολαμβάνει προνομιακής μεταχείρισης σε πολλούς τομείς:

- της αποκατάστασης των περιουσιών που κατασχέθηκαν κατά τη διάρκεια της σοβιετικής εποχής
- των ιερέων που υπηρετούν στο στρατό
- της παρουσίας ιερέων σε δημόσια σχολεία
- τη συμμετοχή στη διαχείριση των δημοτικών κοιμητηρίων

Παράγραφος 30

- Η μητροπολιτική εκκλησία της [Βεσσαραβίας](#), που υπάγεται στο πατριαρχείο Βουκουρεστίου, έπρεπε να προσφύγει στο δικαστήριο προκειμένου να αποκτήσει νομική προσωπικότητα ως θρησκευτική κοινότητα, παρά την πείσμονα αντίθεση της молδαβικής ορθόδοξης εκκλησίας και μελών των προηγούμενων κυβερνήσεων. Μετά από χρόνια εθνικής διεκδίκησης ενώπιον των δικαστηρίων, αφού εξαντλήθηκαν τα ένδικα μέσα, η υπόθεση κρίθηκε το Δεκέμβριο του 2001 με την απόφαση του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που αποφάσισε υπέρ της μητροπολιτικής εκκλησίας της Βεσσαραβίας.
- Η молδαβική ορθόδοξη εκκλησία δεν μονοπωλεί την ορθόδοξη παράδοση στην χώρα, δεδομένης της παρουσίας της μητροπολιτικής εκκλησίας της Βεσσαραβίας και ενός αριθμού άλλων ορθοδόξων θρησκευμάτων. Συνεχίζει όμως να διεκδικεί ένα ειδικό καθεστώς de facto και de jure.
 - Για παράδειγμα υπάρχει εκκρεμοδικία που αφορά τη νομιμότητα της διοίκησης από τη молδαβική ορθόδοξη εκκλησία, περιουσίας που διεκδικήθηκε από τη μητροπολιτική εκκλησία της Βεσσαραβίας.
 - Σύμφωνα με ενημέρωση από το υπουργείο άμυνας, όλοι οι ιερείς που προσφέρουν υπηρεσία στο στρατό ανήκουν στην молδαβική ορθόδοξη εκκλησία.
 - Ο молδαβός μητροπολίτης απολαμβάνει καθεστώς διπλωματικού εκπροσώπου.

Παράγραφος 31

- Εκτός των εν λόγω παραδειγμάτων μιας τυπικώς προνομιακής θέσης της μολδαβικής ορθόδοξης εκκλησίας, φαίνεται να υπάρχει ένταση σε ορισμένα τμήματα της κοινωνίας για την απλή εξίσωση της εθνικής ταυτότητας με την ορθόδοξη παράδοση. Ο ειδικός εισηγητής δε βλέπει ως πρόβλημα την αξιολόγηση της σημασίας του ορθόδοξου χριστιανισμού ως μείζονος παράγοντα στην ιστορία και την κουλτούρα της χώρας. Όμως, η επίκληση της ορθοδοξίας προς το συμφέρον της πολιτικής συλλογικής ταυτότητας
 - μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για την εφαρμογή της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας χωρίς διακρίσεις για τον καθένα
 - μπορεί επιπλέον να παρεμποδίσει την ανάπτυξη μιας δημόσιας κουλτούρας σεβασμού της διαφορετικότητας, όπως καταδείχθηκε από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών
- Γι' αυτό ο ειδικός εισηγητής προσβλέπει στην περαιτέρω διασάφηση αυτού του ζητήματος, όπως τίθεται ως στόχος στο νέο νόμο που υιοθετήθηκε από το κοινοβούλιο στις 21/12/2011.

Βιβλιογραφία

1. [Έκθεση του ειδικού εισηγητή για την Μολδαβία](#)
2. <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B1>
3. <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A5%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B4%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B1>
4. [Σύνταγμα της Μολδαβίας](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

